

Haruki Murakami: Komtuurin surma

[PM/31 ADMIN](#)

Taide todellisuuksien porttina – SARA SAVOLAINEN (22.1.2019)

Juuri 70 vuotta täyttäneen Haruki Murakamin uusin teos *Komtuurin surma* kertoo reilu 30-vuotiaasta muotokuvamaalarista, joka rakastaa rutiineja ja ruoanlaittoa, kuuntelee musiikkia vinyyleiltä ja kertoo kaiken seksielämästään. Tutun kuuloista. Kertoja on nimettömäksi jäävä mies, joka päättyy yhtäkkisen eronsa jälkeen asumaan pienelle vuorelle vuokrataloon.

”Kuten Masahiko oli sanonut, talossa oli todella hiljaista. Mutta näin jälkikäteen ajatellen joudun olemaan eri mieltä hänen väitteestään, ettei siellä ollut minkäänlaisia häiriötekijöitä.”

Kertoja on vuokrannut talon vanhalta ystävältään, Amada Masahikolta. Talon kuitenkin omistaa tämän kuuluisa taiteilijaisä Amada Tomohiko, joka on itse päätenyt asumaan palvelutaloon. Päähenkilö yrittää selvittää erostaan ja aloittaa uutta elämäänsä.

Vuorella asuessaan päähenkilö tutustuu laakson toisella puolella asuvaan herra Menshikiin. Lisäksi hänellä on suhde naimissa olevan naisen kanssa, mutta naisen anti teoksessa on vain häneltä saadut lisätiedot salaperäisestä herra Menshikistä ja olla puitteena seksin kuvailulle.

Herra Menshiki on yksityisyyttään varjeleva rikas mies, joka on tottunut saamaan haluamansa. He ystäväystyvät, mutta kertoja ei koskaan pääse täysin kärryille Menshikin motiiveista, mutta tajuaa tämän olevan

hyvin laskelmoiva kaiken suhteen. Herrat ystävystyvät ja Menshiki onkin yksi voimista, jotka laittavat teoksen tapahtumat liikkeelle. Herra Menshiki jää kuitenkin autuaasti ulkopuoliseksi toisesta todellisuudesta, johon päähenkilö pääsee tutustumaan.

Naapurissa asuva Akikawa Marie on 13-vuotias murrosiän kynnyksellä oleva tyttö. Herra Menshikin laskelmoivien suunnitelmien jälkeen tyttö päätyy kertojan malliksi. Marieta kuvaillaan teoksessa hiljaiseksi ja hieman kummalliseksi tytöksi. Hän ei ole vain ujo, vaan myös usein piittaamaton kaikenlaisen keskustelun suhteen, myös läheistensä kanssa. Mutta taide on Marielle rakas harrastus: ”Hän piti kuitenkin piirtämisestä ja maalaamisesta, ja kun hän sai siveltimen käteensä, hänen ilmeensä muuttui välittömästi. Katse muuttui teräväksi ja lukittui paperiin.” Maalaushetket päähenkilön kanssa lähentävät heitä kahta ja Marie avaakin suljetun mielensä. Lopulta Marien hahmo jää valitettavan yksipuoliseksi, sillä hän vain toivoo ja odottaa rintojensa kasvua.

Murakamin eräs heikkous on kuvata usein naiset rintojen kautta. Hänen toivoisi luovan jo henkilöitä, jotka näkevät naiset ihmisinä eikä rintoina. Marien kehittymässä olevien rintojen lisäksi päähenkilö kertoo kuinka hänen 12-vuotiaana kuolleen pikkusiskonsa juuri kasvunsa aloittaneen rinnat vaikuttivat niin kovasti hänen elämäänsä, että hän on alkanut pelätä suuririntaisia naisia. Tämä naispuoleisten ihmisten näkeminen rintoja kantavina objekteina häiritsee lukukokemusta, kuten myös päähenkilön täysi ymmärtämättömyys naisten seksuaalisuudesta.

Jonkin aikaa vuorilla asuessaan päähenkilö alkaa herätä öisin ulkoa kuuluvaan helistimen ääneen. Hän lähtee selvittämään äänen alkuperää yhdessä herra Menshikin kanssa. Samoihin aikoihin päähenkilö löytää ullakolta Amada Tomohikon piilottaman taulun. Kääreissä lukee taulun nimen olevan Komtuurin surma. Taulu paljastuu olevan Amada Tomohikon tekemä nihonga-tyylinen maalaus Mozartin oopperasta Don Giovanni. Maalaus esittää oopperasta kohtauksen, jossa Don Giovanni surmaa miekallaan Donna Annan isän, komtuurin.

Helistimen ääni, herra Menshiki ja ullakolta löytynyt taulu johdattavat minäkertojan toisen todellisuuden jäljille. Menshikin kanssa hän paikantaa äänen talon takana olevan metsikön luona olevaan pyhäkköön ja siellä olevaan kivikasaan. He kaivavat kasan auki ja löytävät suuren kuopan, jonka pohjalla on helistin. Näin he tulevat vapauttaneeksi idean, joka myöhemmin ilmestyy päähenkilön luokse maalauksessa olevasta komtuurin hahmossa.

Teoksen loppua lukuun ottamatta teoksessa keskitytään enimmäkseen henkilöiden välisiin suhteisiin kuin toiseen todellisuuteen. Murakami tunnetaan maagisesta realismistaan, mutta tässä maagisuus jää harmittavan

vähäiseksi. Tapahtumat lopulta sysäävät päähenkilön matkalle läpi toisen todellisuuden, joka paljastuu aivan omaksi maailmakseen.

Palvelutalon kohtaaminen muistuttaa kovasti samankaltaista kohtausta Murakamin aikaisemmassa teoksessa Kafka rannalla (2009, *Umibe no Kafuka* 2002). Murakami toistaakin teoksessa liikaa itseään sekä aikaisempia teoksiaan. Lisäksi teoksen sisälläkin on ikävän paljon toistoa. Tapahtumia kerrataan useaan otteeseen, moni luku alkaa edellisen luvun viimeisten virkkeiden kertaamisella, mikä ei toimi tällaisessa romaanikonaisuudessa. *Komtuurin surma* olisikin parantunut sekä paljon ylimääräisen toiston poistamisesta että tiivistämisestä.

Murakami käyttää teoksessaan suorasukaista kieltä, joka on laitettu palvelemaan juonta. Kielestä tuntuu puuttuvan se pieni maagisuus, mitä Murakamin aikaisemmissa teoksissa on ollut. Toki tällainen niin sanottu helppo kieli auttaa lukemisessa ja yli 800 sivusta huolimatta, teoksen tuntuu lukevan hetkessä. Mutta teoksessa käytetty kieli ei tarjoa mieleenpainuvia yllätyksiä tai iloa kielen taitavasta käytöstä.

Lopulta mielenkiintoisin asia teoksessa on sivukertomus taidemaalari Tomohikon menneisyydestä. Asuunan päähenkilö tämän vanhassa talossa ja löydettyään maailmalta salatun Komtuurin surma -taulun, hän alkaa kiinnostua vanhasta taiteilijasta entistä enemmän. Komtuurin surma on täysin erilainen aiheelta kuin Tomohikon muut taulut ja siksi päähenkilö alkaa pohtia maalauksen syitä.

Itse Amada Tomohiko ei kuitenkaan voi vastata kertojaa askarruttaviin kysymyksiin, joten hän jää muiden kautta saatavien tietojen armolle. Amada Tomohikon tiedetään olleen 1930-luvulla vaihdossa Wienissä ja palatessaan sieltä toisen maailmansodan hän piiloutuu Japanin maaseudulle. Aiemmin Tomohiko maalasi länsimaalaiseen tyyliin, mutta sodan jälkeen hän palaa julkisuuteen nihonga-tyylin edustajana.

Murakami käsittelee monia aiheita teoksessaan, mutta onneksi hänellä on taito liittää asiat yhteen. Täysin eheäksi hän ei kokonaisuutta saa, vaan Akikawa Marien kohtalo jää hieman irralliseksi. Lopulta vahvin linkki on Amada Tomohikon maalaaman Komtuurin surman ja päähenkilölle paljastuneen toisen todellisuuden välillä.

Murakamille tuttuun tapaan kaiken taustalla soi soittolista, joka tällä kertaa syntyy enimmäkseen päähenkilön kuuntelemasta klassisesta musiikista. Oopperan maailma näyttäytyy päähenkilölle Komtuurin surman lisäksi Tomohikon vinyylitarkoelman ja Menshikin musiikkimaun kautta.

Haruki Murakami: *Komtuurin surma* (Kishidanchō Goroshi) Suom. Juha Mylläri. Tammi, 2018, 825 s.

Sara Savolainen on kirjallisuuden opiskelija Jyväskylän yliopistosta

